

Korte mededeling

Scirpus cyperinus (L.) Kunth (Cyperaceae): een nieuwe Bies voor Nederland

Joep (J.H.P.) Spronk (Heggeranklaan 12, 5643 BR Eindhoven; e-mail: j.spronk@chello.nl)

In 2015 werd op twee plaatsen in de gemeente Eindhoven een voor Nederland nieuwe vertegenwoordiger van het geslacht *Scirpus* L. aangetroffen en wel *Scirpus cyperinus* (L.) Kunth. De soort werd aangetroffen in het noordwesten en in het westen van de stad, beide vindplaatsen in de nabijheid van grote wegen.

De eerste vondst werd gedaan tussen het industriegebied 'De Hurk' en de N2/A2 op 23 juni 2015. De plant begon toen net een bloeiwijze te vormen en was niet determinabel. Enkele weken later werd een bloeiwijze verzameld, maar nadat de pogingen tot naamgeving schipbreuk hadden geleden werd het exemplaar opgeborgen om later in de herfst of in de winter nader bestudeerd te worden.

Groot was dan ook de verrassende melding van Rien Ondersteijn dat hij aan een poel bij de Ekkersrijt, een beekje in Noord-Eindhoven, *Scirpus cyperinus* had gevonden. Veel adequater dan ik, liet Rien het exemplaar door Leni Duistermaat (Naturalis) op naam brengen. Het was niet moeilijk om vast te stellen dat de plant van De Hurk dezelfde was als die van Ekkersrijt.

Scirpus cyperinus is een bijna manshoge plant (Fig. 1), tot ruim 1,5 m¹ hoog, aanzienlijk hoger dus dan *S. sylvaticus* L. (Bosbies). De bladen zijn zeer lang, met bladschijven tot 75 cm lang en 12 mm breed. In verse toestand zijn de bladen iets geplooid en glimmend lichtgroen (Fig. 2). Het tongetje is iets boogvormig, maar heeft nauwelijks hoogte. Opvallend zijn wel de vele dwarsnerfjes in de bladschijf en bladschede. Het vliezige deel van het velumentum (schedevlies) is V-vormig en heeft naast zeer fijne nerven bruinrode papillen. De plant groeit in zeer dichte pollen (Fig. 1). De bloeiwijze heeft initieel veel weg van die van een *Cyperus* (Fig. 3), wat waarschijnlijk de reden van de soort aanduiding is. Na het uitgroeien van de bloeiwijze is ook in het veld duidelijk dat de plant een *Scirpus* is. De aartjes zijn veelbloemig en circa 7 mm lang (Fig. 4). De bloemdekborstels groeien na de bloei sterk door (Fig. 5), maar blijven wel korter dan bij *Eriophorum* L. De hoofdtakken van de bloeiwijze staan aanvankelijk recht op, maar hangen later over (Fig. 6).

© 2016 Naturalis Biodiversity Center & FLORON

You are free to share - to copy, distribute and transmit the work, under the following conditions:

Attribution: You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).

Non-commercial: You may not use this work for commercial purposes.

No derivative works: You may not alter, transform, or build upon this work.

For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work, which can be found at creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode. Any of the above conditions can be waived if you get permission from the copyright holder. Nothing in this license impairs or restricts the author's moral rights.

Fig. 1. Planten van *Scirpus cyperinus* (L.) Kunth op de groeiplaats Eindhoven-De Hurk op 18 augustus 2015. *Scirpus cyperinus* staat hier tussen *Typha latifolia* L. (Grote lisdodde). Foto's: Joep Spronk.

De vondsten in Eindhoven zijn:

- in een gegraven plas tussen industriegebied 'De Hurk' en de N2 (157-383 = 51.34.23); *Scirpus cyperinus* staat hier in één grote pol tussen *Typha latifolia* L.
- aan een poel bij de Ekkersrijt (157-388 = 51.24.23); op deze locatie zijn half augustus 2015 de volgende begeleidende soorten genoteerd: *Alisma plantago-aquatica* L., *Eleocharis palustris* (L.) Roem. & Schult., *Elodea nuttallii* (Planch.) H.St.John, *Galium palustre* L., *Glyceria fluitans* (L.) R.Br., *Juncus bulbosus* L., *J. effusus* L., *J. tenuis* Willd., *Lycopus europaeus* L., *Lysimachia vulgaris* L., *Lythrum portula* (L.) D.A.Webb, *Mentha aquatica* L., *Myosotis laxa* Lehm. subsp. *cespitosa* (Schantz) Hyl. ex Nordh., *Persicaria amphibia* (L.) Gray, *Ranunculus flammula* L., *Salix alba* L., *S. caprea* L., *S. cinerea* L., *Scirpus sylvaticus*, *Symphytum officinale* L. en *Typha latifolia*.

De herkomst van *Scirpus cyperinus* is Noord-Amerika. Daar komt de soort voornamelijk voor in de oostelijke helft van dat continent. De soort werd onder andere gebruikt voor het vullen van kussens en het maken van matten.² Gezien de grootte van de plant, de opvallende bloeiwijze en de fraaie vruchten is het ook geen wonder dat de soort een graag geziene verschijning is in (natte delen van) tuinen.³

Als de grootte van de pollen een maat is voor de leeftijd van de plant, dan is de zuidelijke groeiplaats in Eindhoven ouder dan de noordelijke. Gegeven de borstels

Fig. 2. Een blad van *Scirpus cyperinus* (L.) Kunth van een plant op de groeiplaats Eindhoven-De Hurk op 18 augustus 2015. Foto: Joep Spronk.

Fig. 5. Aartjes met uitgegroeide bloemdekborstels in een bloeiwijze van *Scirpus cyperinus* (L.) Kunth. van een plant op de groeiplaats Eindhoven-De Hurk op 18 augustus 2015. Foto: Joep Spronk.

Fig. 3. Bloeiwijze van *Scirpus cyperinus* (L.) Kunth van een plant op de groeiplaats Eindhoven-De Hurk op 18 augustus 2015. Foto: Joep Spronk.

Fig. 4. Aartjes in een bloeiwijze van *Scirpus cyperinus* (L.) Kunth van een plant op de groeiplaats Eindhoven-De Hurk op 18 augustus 2015. Foto: Joep Spronk.

Fig. 6. Bloeiwijze van *Scirpus cyperinus* (L.) Kunth met overhangende hoofdtakken van een plant op de groeiplaats Eindhoven-De Hurk op 18 augustus 2015. Foto: Joep Spronk.

aan de vruchten is het meeliften van zaden niet onwaarschijnlijk. Gezien het snelle kiemen van de soort⁴ en de ruime aanwezigheid van water (als greppels, sloten en poelen) langs de wegen kan *Scirpus cyperinus* wellicht snel meer gevonden worden.

1. Afmetingen zijn van het materiaal in het herbarium van de Floristische werkgroep van de KNNV Eindhoven.
2. Zie de [Native American Ethnobotany Database](#) en zoek met *Scirpus cyperinus*; geraadpleegd op het oude webadres herb.umd.umich.edu op 4 december 2015.
3. Zie de [Native Plants Database](#) en zoek met *Scirpus cyperinus*; geraadpleegd op 4 december 2015.
4. Unites States Department of Agriculture, National Resources Conservation Service. [Plant-guide: Woolgrass. Scirpus cyperinus \(L.\) Kunth](#), geraadpleegd op 4 december 2015.